

УДК 378.124:316.72

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Галина Генсерук

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
вул. М.Кривоноса, 2, 46000 Тернопіль, Україна*

Розглянуто головні підходи до визначення поняття “інформаційна культура” та шляхи формування інформаційної культури викладачів навчальних закладів.

Ключові слова: інформатизація освіти, комп’ютерна освіта, інформаційна культура.

Постановка проблеми. Сучасний період розвитку суспільства можна охарактеризувати таким глобальним процесом, як інформатизація. Одним із головних напрямків інформатизації суспільства є процес інформатизації освіти, який передбачає використання можливостей нових інформаційних технологій для реалізації ідей розвивального навчання, підвищення ефективності і якості навчально-виховного процесу.

Інформатизація освіти передбачає спрямованість системи професійного навчання на формування інформаційної культури, широке застосування в навчальному процесі інформаційних технологій (ІТ). З огляду на це державна національна програма “Вчитель” серед провідних напрямків розвитку системи освіти передбачає оновлення змісту і форм професійної діяльності педагогічних працівників, підвищення ролі викладача у розвитку суспільства. До основних заходів, спрямованих на виконання програми, зокрема, належить формування інформаційної культури викладачів навчальних закладів [1].

Сьогодні ведеться інтенсивний пошук сучасних засобів, методів та форм формування інформаційної культури викладачів навчальних закладів.

Метою нашого дослідження є пошук можливостей формування інформаційної культури викладача вищої школи.

Поняття “інформаційна культура” багатоаспектне та різнопланове. Інформаційна культура – це інформаційна діяльність людини, яка, з одного боку, спрямована на ефективний пошук та використання інформації, а з іншого, – на її формування, збереження та перетворення.

Термін “інформаційна культура” розглядають як інформаційний компонент людської культури. Критеріями інформаційної культури вважають

уміння адекватно формулювати свою потребу в інформації, уміння ефективно вести пошук необхідної інформації, уміння адекватно відбирати й оцінювати інформацію, наявність комп'ютерної грамотності.

На думку Ю. С. Зубова, інформаційна культура — це вміння цілеспрямовано працювати з інформацією й використовувати для її отримання, опрацювання й передачі комп'ютерну інформаційну технологію, сучасні технічні засоби і методи [2].

Інформаційна культура особистості, за В. П. Мозковою, — складова загальної культури особистості, чинник її успішної життєдіяльності, світоглядна система, яка допомагає особистості інтегруватися й успішно конкурувати в сучасному світовому інформаційному просторі, сукупність знань, умінь, навичок, інформаційних компетенцій, які забезпечують самостійну діяльність користувача із задоволення його власних інформаційних потреб на основі використання традиційних і нетрадиційних інформаційних технологій.

Предметом інформаційної культури особистості слід вважати процес гармонізації внутрішнього світу людини під час засвоєння всього обсягу соціальної інформації. В основі цього терміна лежить трактування людини як особистості, яка активно сприймає інформацію.

Формування інформаційної культури особистості є педагогічною технологією, що охоплює певну сукупність методів і засобів, які забезпечують досягнення певного результату. Процес формування інформаційної культури особистості має бути послідовним і поетапним. Це, передусім: розроблена навчальна програма; засоби її реалізації: навчально-методичні, технічні, вимоги до кінцевого результату (знань і вмінь); інструменти контролю й оцінювання знань (тести, контрольні завдання).

Аналіз літературних джерел дав змогу виділити такі компоненти інформаційної культури викладача:

- уміння визначати й формулювати свої інформаційні потреби;
- уміння самостійно знайти потрібне джерело інформації;
- уміння самостійно розшукати інформацію з певного видання, джерела;
- уміння самостійно підготувати доповідь на певну тему, використовуючи наочність (сприймання та переробка інформації);
- уміння використовувати інформацію з різних видів літератури, періодичних видань, відео-, аудіокасет;
- уміння працювати з довідковими виданнями (енциклопедіями, словниками), користуватись каталогами, картотеками як традиційними, так і електронними [3].

Формування інформаційної культури викладача вищої школи можна здійснювати також у процесі реалізації програми “Intel®Навчання для

майбутнього". Ця програма є цілісною, головним завданням якої є підготовка викладачів та вчителів до застосування та впровадження інформаційних технологій в навчально-виховний процес. В основу програми покладена пошуково-дослідна та проектна методика, яка ставить студента в позицію активного учасника навчального процесу, вчить його бачити проблему, ставити мету, планувати та організувати діяльність для її досягнення; шукати, опрацювати та аналізувати інформацію, робити висновки, презентувати результати. Так студент набуває такі навички, які необхідні в сучасному діловому світі.

Технологія програми надає викладачеві будь-якої навчальної дисципліни потужну технологію реалізації навчального проекту.

По-перше, викладач розробляє чіткий план навчального проекту, що бере до уваги всі аспекти навчання. Такий детальний план проекту містить:

- стислий опис проекту, ключові та тематичні питання (постановка проблеми);
- перелік навчальних предметів, з якими пов'язаний проект (міжпредметні зв'язки);
- державні освітні стандарти та навчальні програми;
- навчальні цілі та очікувані результати навчання, діяльність учнів;
- необхідні (вхідні) знання та навички студентів;
- матеріали та ресурси (обладнання, програмне забезпечення, ресурси Інтернету);
- реалізація диференціації навчання, оцінювання знань та умінь учнів;
- супутні заходи.

По-друге, викладач набуває навички користування програмними продуктами MS Word, MS Excel, MS Power Point, MS Publisher, а також електронною поштою та Інтернетом, для подальшого впровадження в своїй професійній діяльності.

Мережа Інтернет створює великі можливості для викладачів вищої школи: проведення телеконференцій; обмін інформацією; організація спільних досліджень студентів різних вищих навчальних закладів; організація дистанційного навчання; перегляд, зберігання та опрацювання інформації з різних джерел. Завдяки доступу до мережі викладачі суттєво підвищують свою інформаційну озброєність і отримують можливість спілкуватися зі своїми колегами в усьому світі.

Аналіз літературних джерел дав змогу визначити можливості і ресурси мережі Інтернет, які можуть бути використані викладачами вищої школи. Вони охоплюють:

- WWW (всесвітня павутина);
- e-mail (електронна пошта);
- телеконференції.

Сервери всесвітньої павутини можуть бути використані:

- для пошуку додаткової та нової інформації у процесі підготовки до занять;
- у процесі роботи викладача і студента з WWW для пошуку необхідної інформації.

Електронну пошту можуть бути використовувати:

- викладачі для обміну навчально-методичною інформацією зі своїми колегами, методистами, провідними вченими з різних регіонів;
- викладачі та студенти для взаємного обміну інформацією в процесі реалізації завдань дистанційного навчання.

Телеконференції можуть бути корисними педагогам для обговорення в режимі on-line актуальних питань змісту, форм і методів організації навчального процесу.

Зауважимо, що програма “Intel®Навчання для майбутнього” приділяє велику увагу розробці методичних та дидактичних матеріалів для реалізації навчального проекту, а набуті навички викладач може широко застосовувати і в інших формах навчальної діяльності, крім проектної.

З власного досвіду вважаємо, що технологія програми “Intel®Навчання для майбутнього” відповідає сучасним поглядам на освіту та бере до уваги державні стандарти загальної середньої освіти.

Творчий потенціал викладачів вищої школи, підвищення пріоритетності освітньої галузі дадуть можливість впроваджувати методiku проектної діяльності студентів із застосуванням комп’ютерних технологій.

З вище викладеного матеріалу можна зробити такі *висновки*:

1. Система формування інформаційної культури викладача вищої школи має бути цілісним утворенням;
2. Програма “Intel®Навчання для майбутнього” сприяє формуванню інформаційної культури викладача вищої школи, широкому впровадженню педагогічних інновацій та нових інформаційних технологій в навчально-виховний процес вищих закладів освіти.

-
1. Державна програма “Вчитель”// Освіта України. 2002. № 27.
  2. Зубов Ю. С. Информатизация и информационная культура // Проблемы информационной культуры. М., 1994. С. 6–11.
  3. Почупайло О. В. Формування інформаційних умінь в учнів. К. 1997.

**DEVELOPING INFORMATION CULTURE OF HIGHER SCHOOL
TEACHER****Halyna Henseruk**

*Volodymyr Hnatyuk National Pedagogic University of Ternopil'
Kryvonos Str., 2, UA-46000 Ternopil', Ukraine*

The article examines the main approaches to defining the concept of “information culture” and the trends of forming the information culture of higher school teachers.

Key words: informatization of education, computer education, information culture.

**ФОРМИРОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННОЙ КУЛЬТУРЫ
ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ****Галина Генсерук**

*Тернопольский национальный педагогический университет
имени Владимира Гнатюка
ул. М. Кривоноса, 2, 46000 Тернополь, Украина*

Рассмотрены основные подходы к определению понятия “информационная культура” и пути формирования информационной культуры преподавателей учебных заведений.

Ключевые слова: информатизация образования, компьютерное образование, информационная культура.

Стаття надійшла до редколегії 11.06.2008

Прийнята до друку 09.10.2008